



## Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

29.11.2024. Nr. 1-6/13

Uz 05.08.2024 621-2024

**Latvijas Republikas Satversmes tiesai**  
tiesa@satv.tiesa.gov.lv

### **Par viedokļa sniegšanu lietā Nr. 2024-23-01**

Satversmes tiesa 2024.gada 26.augustā ir ierosinājusi lietu "Par 2024.gada 11.janvāra likuma "Grozījumi Tabakas izstrādājumu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču un to šķidrumu aprites likumā" 12.panta, ciktāl ar to Tabakas izstrādājumu, tabakas aizstājējproduktu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču un to šķidrumu aprites likuma 10.panta otrā daļa papildināta ar 17.punktu, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1.pantam un 105.panta pirmajiem trim teikumiem", turpmāk – lieta Nr.2024-23-01.

Satversmes tiesa 2024.gada 6.novembrī tiesībsargu ir atzinusi par pieaicināto personu un aicinājusi līdz 2024.gada 6.decembrim rakstveidā izteikt viedokli lietā Nr.2024-23-01.

Ievērojot iepriekš minēto, ar šo tiesībsargs vērš Satversmes tiesas uzmanību uz turpmāk secīgi izklāstītajiem argumentiem un apsvērumiem, kuriem varētu būt nozīme lietā Nr.2024-23-01.

Latvijas Republikas Saeima, turpmāk – Saeima, 2016.gada 21.aprīlī ir pieņēmusi "Tabakas izstrādājumu, tabakas aizstājējproduktu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču un to šķidrumu aprites likumu", turpmāk – Tabakas likums. 2024.gada 11.janvārī Saeima pieņēma likumu "Grozījumi Tabakas izstrādājumu, augu smēķēšanas produktu, elektronisko smēķēšanas ierīču un to šķidrumu aprites likumā", turpmāk – Grozījumi Tabakas likumā.

SIA "ALFOR", turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja, ar pieteikumu, turpmāk – Pieteikums, ir vērsusies Satversmes tiesā un lūgusi atzīt Tabakas likuma 10.panta otrās daļas 17.punktu, kas stāsies spēkā

2025.gada 1.janvārī, par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes, turpmāk – Satversme, 1.pantam, 91.pantam un 105.panta pirmajiem trim teikumiem.

### **1.Apstrīdētā tiesību norma**

Ar Grozījumu Tabakas likumā 12.pantu Tabakas likuma 10.panta (Smēķēšanas ierobežojumi) otrā daļa tika papildināta ar 17.punktu šādā redakcijā: “17) azartspēļu organizēšanas vietās;”, turpmāk – Apstrīdētā norma.

Tātad Pieteikuma iesniedzēja apstrīd smēķēšanas ierobežojumu, kas noteikts azartspēļu organizēšanas vietās, jo uzskata, ka tas nav atbilstošs Satversmes 1.pantam un 105.panta pirmajiem trim teikumiem.

### **2. Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 1. un 105.pantā garantēto pamattiesību ierobežojuma raksturojums**

Satversmes 105. pantā noteiktās tiesības uz īpašumu ir visas mantiska rakstura tiesības, kuras persona var izlietot par labu sev un ar kurām tā var rīkoties pēc savas gribas.<sup>1</sup> Minētā konstitucionālā ranga garantija ietver īpašnieka tiesības izmantot viņam piederošo īpašumu pēc saviem ieskatiem, kā arī gūt no tā ekonomisku labumu.<sup>2</sup> Satversmes tiesa savā praksē ir norādījusi, ka tiesību uz īpašumu tvērumā ietilpst arī personas tiesības veikt komercdarbību<sup>3</sup> un valsts iejaukšanās komercdarbības veikšanā ierobežo tiesības uz īpašumu.<sup>4</sup>

Tiesībsargs vērš Satversmes tiesas uzmanību uz to, ka lietā Nr.2024-23-01 sākotnēji nozīme piešķirama Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību ierobežojuma vērtējumam pēc būtības.

Pieteikuma iesniedzēja Pieteikumā norāda, ka tā organizē azartspēles dažādās fiziskajās azartspēļu organizēšanas vietās Latvijā,<sup>5</sup> bet tā nav saistīta ar nikotīna produktu tirgu.<sup>6</sup> Tiek norādīts, ka no Tabakas likuma pieņemšanas līdz 2025.gada 1.janvārim, kad spēkā stāsies gan Apstrīdētā norma, gan arī grozījumi Tabakas likumā par 10.panta ceturtais daļas izslēgšanu, azartspēļu organizēšanas

<sup>1</sup> Sk. Satversmes tiesas 2020. gada 28. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-37-0103 15.2. punktu.

<sup>2</sup> Sk. Satversmes tiesas 2024. gada 3. jūlija sprieduma lietā Nr. 2022-44-01 14.2.punktu.

<sup>3</sup> Sk. Satversmes tiesas 2020. gada 12. februāra sprieduma lietā Nr. 2019-05-01 17.1. punktu, Satversmes tiesas 2022. gada 28. oktobra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2019-28-0103 18.1. punktu.

<sup>4</sup> Sk. Satversmes tiesas 2023. gada 9. februāra sprieduma lietā Nr. 2020-33-01 26.punktu, Satversmes tiesas 2014. gada 12. decembra sprieduma lietā Nr. 2013-21-03 10.2. punktu.

<sup>5</sup> Sk. Pieteikuma 3.punktu.

<sup>6</sup> Sk. Pieteikuma 27.punktu.

vietās smēķēšana bija pieļaujama, taču tai bija paredzēti noteikti ierobežojumi. Proti, Tabakas likuma 10.panta ceturrtā daļa noteic, ka: “Kazino un spēļu zālēs atļauts smēķēt tikai telpā, kas speciāli ierādīta smēķēšanai, vai atsevišķi nodalītā telpā, kas paredzēta smēķēšanai un kas ēkas tehniskās inventarizācijas plānā atzīmēta kā konstruktīvi nodalīta telpa, kura paredzēta pamatpakalpojumu saņemšanai un smēķēšanai un ir aprīkota ar nosūces ventilāciju. Šī telpa aizņem ne vairāk kā 50 procentus no kopējās publiskās telpas platības un ir izvietota pēc iespējas tālāk no ieejas. Telpā ir attiecīgs informatīvs uzraksts vai simbols.”

Pieteikuma iesniedzēja uzsver, ka tā “[..] nav izvēlējusies šādus ierobežojumus [..]”<sup>7</sup>, taču ir ieguldījusi resursus ne tikai dārgā aprīkojumā gaisa ventilācijai, bet arī konstruktīvajos risinājumos.<sup>8</sup> Tādejādi esot pildīts pienākums izveidot telpas smēķēšanai,<sup>9</sup> kas bijis saistīts ne tikai ar resursu ieguldījumu attiecīgu telpu plānošanā un izveidē, bet arī ar to uzturēšanu saistītām izmaksām.<sup>10</sup>

Pieteikumā norādīts, ka ar Apstrīdēto normu noteiktais aizliegums smēķēt azartspēļu organizēšanas vietās ir attiecināms uz visām Pieteikuma iesniedzējas izklaides vietām,<sup>11</sup> tas ir jauns regulējums Latvijas tiesību sistēmā,<sup>12</sup> azartspēļu organizēšanas vietās smēķēšanai speciāli izveidotās telpas vairs nebūs izmantojamas un tās Pieteikuma iesniedzējai būšot pienākums likvidēt.<sup>13</sup>

Tiesībsargs vērš Satversmes tiesas uzmanību uz to, ka 2025.gada 1.janvārī stāsies spēkā Apstrīdētā norma, ar kuru tiks papildināts Tabakas likuma 10.panta otrajā daļā noteiktais smēķēšanas aizliegumu klāsts. Proti, no 2025.gada 1.janvāra būs aizliegts smēķēt arī azartspēļu organizēšanas vietās. Azartspēļu un izložu likuma 20.pants (Azartspēļu organizēšanas vietas) noteic, ka: “Azartspēles drīkst organizēt tikai kazino, spēļu zālēs, bingo zālēs, kā arī totalizatora vai derību likmju pieņemšanas vietās, ja ir saņemta attiecīga azartspēļu organizēšanas vietas licence.” Tātad secināms, ka ar Apstrīdēto normu no 2025.gada 1.janvāra tiks noteikts aizliegums smēķēt azartspēļu organizēšanas vietās Azartspēļu un izložu likuma 20.panta izpratnē.

---

<sup>7</sup> Sk. Pieteikuma 27.punktu.

<sup>8</sup> Sk. Pieteikuma 46.punktu.

<sup>9</sup> Sk. Pieteikuma 47.punktu.

<sup>10</sup> Sk. Pieteikuma 48.punktu.

<sup>11</sup> Sk. Pieteikuma 30.punktu.

<sup>12</sup> Sk. Pieteikuma 6.punktu.

<sup>13</sup> Sk. Pieteikuma 44., 163.punktu.

No Pieteikuma ir secināms, ka Pieteikuma iesniedzēja, kas ir juridiska persona, nodarbojas ar azartspēļu organizēšanu dažādās fiziskajās azartspēļu organizēšanas vietās Latvijā. Apstrīdētā norma, kas formulēta kā aizliegums smēķēt noteiktās vietās, tiešā veidā nav attiecināma uz Pieteikuma iesniedzēju vai nenoteic tai noteiktus aizliegumus. Pieteikuma iesniedzējai nav saiknes ar tabakas vai nikotīna produktu ražošanu vai izplatīšanu, jo tās pamatdarbība ir azartspēļu organizēšana.<sup>14</sup> Pieteikumā tieši ir norādīts, ka: “[..] smēķēšanai nav nekādas saistības ar Pieteikuma iesniedzējas pamatdarbību.”<sup>15</sup> Pieteikuma iesniedzēja nevar būt arī tabakas vai nikotīna produktu patērētājs Apstrīdētās normas izpratnē.

Tiesībsargs īpaši vērš Satversmes tiesas uzmanību uz to, ka līdzšinējais Tabakas likuma 10.panta ceturtās daļas regulējums ir bijis piemērojams, ja azartspēļu organizētājs pats un labprātīgi ir izdarījis izvēli saviem klientiem atļaut smēķēšanu attiecīgajās azartspēļu organizēšanas vietās. Proti, likumdevējs līdz šim ir uzlicis par pienākumu azartspēļu organizētājiem izpildīt noteiktas tehniskas prasības telpām, ja azartspēļu organizētājs ir vēlējies saviem klientiem nodrošināt smēķēšanas iespējas azartspēļu organizēšanas vietās. Tas nozīmē, ka nekāda veida pienākumi attiecībā uz telpu pielāgošanu, tehniskajām un funkcionālajām prasībām nav bijuši noteikti kā vispārīga prasība. Tātad Pieteikuma iesniedzējas brīvprātīga izvēle ir bijis pamats noteiktiem ieguldījumiem attiecībā uz smēķēšanai paredzētu telpu ierīkošanu un aprīkošanu.

Šajā kontekstā jāpievienojas Pieteikuma iesniedzējas norādītajam, ka azartspēļu organizēšanas pakalpojumi nav saistīti ar smēķēšanu<sup>16</sup> un smēķētavas netiek izmantotas, lai azartspēļu organizēšanas vietām piesaistītu klientus.<sup>17</sup> Smēķēšana nav uzskatāma par priekšnoteikumu vai obligātu prasību tam, lai persona varētu nodarboties ar azartspēlēm vai, lai tās varētu tikt organizētas. Nedz līdzšinējais regulējums, nedz arī Apstrīdētā norma nekādā mērā neietekmē Pieteikuma iesniedzējas tiesības brīvi nodarboties ar izvēlēto uzņēmējdarbību atbilstoši normatīvo aktu noteikumiem. Smēķēšanas aizliegums azartspēļu organizēšanas vietās nemazina vai papildu neaprobežo iespējas Pieteikuma iesniedzējai turpināt iesākto uzņēmējdarbību.

Jāvērš Satversmes tiesas uzmanība uz to, ka ar Apstrīdēto normu nedz Pieteikuma iesniedzēja, nedz jebkurš cits azartspēļu organizētājs nav saistīts ar pienākumu likvidēt iepriekš smēķēšanai atvēlētās telpas un demontēt tajās uzstādītās nosūces ventilācijas iekārtas. Apstrīdētā norma no

---

<sup>14</sup> Sk. Pieteikuma 53.punktu.

<sup>15</sup> Sk. Pieteikuma 230.punktu.

<sup>16</sup> Sk. Pieteikuma 225.punktu.

<sup>17</sup> Sk. Pieteikuma 226.punktu.

2025.gada 1.janvāra liegs smēķēt azartspēļu organizēšanas vietās, taču nekādā mērā nemazinās telpu īpašnieku vai valdītāju (faktisko valdītāju) tiesības uz tām un tajās esošajām ietaisēm. Pašlaik nekas neliecina par to, ka iepriekš pielāgotās un ar pienācīgu ventilāciju aprīkotās telpas turpmāk nevar tikt izmantotas citiem ar Pieteikuma iesniedzējas uzņēmējdarbību saistītiem mērķiem.

Papildus jānorāda uz to, ka ar Apstrīdēto normu no 2025.gada 1.janvāra nedz Pieteikuma iesniedzējai, nedz jebkuram citam azartspēļu organizētājam vairs nebūs nepieciešams uzturēt smēķēšanai jau pielāgotās telpas vai lemt par papildus ieguldījumu veikšanu jaunu smēķēšanai paredzētu telpu izveidē un aprīkošanā.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka ar tiesībām uz īpašumu Satversmes 105.panta izpratnē saprotamas visas mantiska rakstura tiesības, tostarp arī personas ekonomiskās intereses, kas saistītas ar saimnieciskās darbības veikšanu.<sup>18</sup> Atbilstība tiesību sistēmas kritērijiem ir pazīme, pēc kuras var noteikt tādas ekonomiskās intereses pastāvēšanu, kas ir īpašuma tiesību objekts Satversmes 105. panta izpratnē.<sup>19</sup>

Konstitucionālā tiesa ir norādījusi, ka: "Šādas intereses ierobežojumam būtu jāizpaužas kā konkrētai negatīvai ietekmei, piemēram, kā peļņas samazinājumam, kas radies apstrīdēto normu piemērošanas rezultātā. Proti, ir jākonstatē cēloniskā saikne starp īpašuma tiesību ierobežojumu un apstrīdētajām normām (sk. Satversmes tiesas 2016. gada 15. novembra sprieduma lietā Nr. 2015-25-01 10.2. punktu)."<sup>20</sup>

Tiesībsargs vērš Satversmes tiesas uzmanību uz to, ka pati Pieteikuma iesniedzēja ir norādījusi uz to, ka smēķēšanai un šādu telpu pastāvēšanai azartspēļu organizēšanas vietās nav nekādas ietekmes uz tās uzņēmējdarbību vai klientu piesaisti. Pieteikumā ir akcentēts tas, ka klienti azartspēļu organizēšanas vietas: "[..] neapmeklē ar primāro mērķi smēķēt."<sup>21</sup>

Apstrīdētā norma ir imperatīva tiesību norma, jo tās piemērotājam nepastāv iespēja izvairīties no tiesisko seku iestāšanās, kā arī tā ir pilnīga tiesību norma, jo noteic tiešu aizliegumu.<sup>22</sup> Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka: "Apstrīdētā norma attiecas uz un tās adresāte ir Pieteikuma iesniedzēja, kā arī tās azartspēļu organizēšanas vietas apmeklētāji – smēķētāji."<sup>23</sup> Tiesībsargs vērš Satversmes

---

<sup>18</sup> Sk. Satversmes tiesas 2019. gada 16. maija sprieduma lietā Nr. 2018-17-03 14. punktu.

<sup>19</sup> Sk. Satversmes tiesas 2015. gada 6. oktobra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2014-35-03 11.1. punktu.

<sup>20</sup> Sk. Satversmes tiesas 2019. gada 7. oktobra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2018-19-03 12.punktu.

<sup>21</sup> Sk. Pieteikuma 134.punktu.

<sup>22</sup> Neimanis J. Ievads tiesībās. Rīga: zv.adv. J. Neimanis, 2004, 52.-53.lpp.

<sup>23</sup> Sk. Pieteikuma 44.punktu.

tiesas uzmanību uz to, ka Apstrīdētās normas adresāti, pirmkārt, ir azartspēļu organizēšanas vietu apmeklētāji, jo ar Apstrīdēto normu tiem ir aizliegta smēķēšana šajās vietās. Otrkārt, Apstrīdētās normas adresāti ir azartspēļu organizētāji, kuriem likumdevējs tādejādi ir uzlicis pienākumu smēķēšanu azartspēļu organizēšanas vietās no 2025.gada 1.janvāra vairs nepieļaut. Tātad Apstrīdētā norma attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju ir piemērojama un saistoša tiktāl, ciktāl tā noteic pienākumu nepieļaut smēķēšanu tās azartspēļu organizēšanas vietās no 2025.gada 1.janvāra.

Tiesībsargs vērš Satversmes tiesas uzmanību uz to, ka tieši iepriekš minētajā kontekstā, pirmkārt, arī būtu vērtējami Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 1.pantā un 105.pantā noteikto pamattiesību ierobežojumi.

Ar Apstrīdēto normu likumdevējs ir uzlicis saistošu uzvedības priekšrakstu azartspēļu organizēšanas vietu apmeklētājiem nesmēķēt, kā arī azartspēļu organizētājiem uzraudzīt, ka šāds aizliegums netiek pārkāpts. No tā secināms, ka ar Apstrīdēto normu – ciktāl tā attiecas uz Pieteikuma iesniedzēju, pēc būtības ir paplašināts Azartspēļu un izložu likuma piektajā nodaļā noteikto azartspēļu organizētāju pienākumu klāsts. Būtiski uzsvērt, ka ar Apstrīdēto normu Pieteikuma iesniedzējai uzliktais pienākums, ja to salīdzina ar citiem Azartspēļu un izložu likumā noteiktajiem, nav nesamērīgi apgrūtinošs, tehniski vai citādi komplicēts. Domājams, ka tas ir izpildāms, piemēram, ar azartspēļu organizēšanas vietas apmeklētājiem saistošu iekšējās kārtības noteikumu precizēšanas un ievērošanas nodrošināšanas palīdzību.<sup>24</sup>

Tiesībsargs vērš Satversmes tiesas uzmanību uz to, ka Apstrīdētā norma nerada konkrētu negatīvu ietekmi uz Pieteikuma iesniedzējas ekonomiskajām interesēm, kas saistītas ar tās saimnieciskās darbības veikšanu, tā nerada peļņas samazinājumu un nav cēloniskā sakarā ar Pieteikuma iesniedzējas tiesībām uz īpašumu šajā kontekstā. Vienīgā iespējamā Apstrīdētās normas ietekme uz Pieteikuma iesniedzējas īpašuma tiesībām varētu tikt saskatīta tajā, ka no 2025.gada 1.janvāra Pieteikuma iesniedzēja nebaudīs iespēju izvēlēties saviem klientiem nodrošināt papildus komforta līmeni smēķēšanai speciāli paredzētu un aprīkotu telpu veidā. Tātad ar Apstrīdēto normu tiek sašaurināta Pieteikuma iesniedzējas rīcības brīvība tieši ar pamatdarbību nesaistītu un speciālu telpu izmantošanas noteikšanā, taču arī šāds ierobežojumus, ja ņem vērā pašas Pieteikuma iesniedzējas tiešas norādes Pieteikumā<sup>25</sup>, nevarētu negatīvi ietekmēt tās uzņēmējdarbību.

---

<sup>24</sup> Sk. Azartspēļu un izložu likuma 35.panta 1.punktu.

<sup>25</sup> Sk. Pieteikuma 134., 225., 226.punktu.

Ievērojot iepriekš minēto, tiesībsargs vērš Satversmes tiesas uzmanību uz to, ka nesaskata Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 105.pantā noteikto pamattiesību ierobežojumu, kas tādejādi varētu būt pamats<sup>26</sup> Satversmes tiesai lemt par lietas Nr.2024-23-01 izbeigšanu Satversmes tiesas likuma 29.panta pirmās daļas 3. un 6.punkta izpratnē.

Ar cieņu  
tiesībsargs

Juris Jansons

\* No 2024.gada janvāra Tiesībsarga biroja gatavotie dokumenti tiek formatēti, ievērojot piekļūstamības prasības personām ar uztveres un redzes traucējumiem.

---

<sup>26</sup> Sk., piem., Satversmes tiesas 2015. gada 6. oktobra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr.2014-35-03 12.punktu.